

Ковальчук І. С.

доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
КЕРІВНИЦТВА СПРАВАМИ, ЩО РОЗСЛІДУЮТЬСЯ
СЛІДЧИМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ**

Державне бюро розслідувань не зможе повноцінно та якісно виконувати покладені на нього завдання та функції без проведення відповідних змін в організації діяльності суміжних правоохоронних органів, а саме в органах прокуратури. Адже відповідно до пункту 2 частини 1 статті 131-1 Конституції України та пункту 3 частини 1 статті 2 Закону України «Про прокуратуру» на органи прокуратури покладається функція нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. А відповідно до статті 38 КПК України слідчі підрозділи Державного бюро розслідувань являється органом досудового розслідування. А також відповідно до статті 29 «Про державне бюро розслідувань» нагляд за додержанням Державним бюро розслідувань законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності і досудового розслідування здійснює Генеральний прокурор безпосередньо та через уповноважених ним прокурорів. Отже виникає необхідність створення відповідних структурних підрозділів в системі органів прокуратури, при цьому необхідно буде врахувати особливості підслідності слідчих органів державного бюро розслідувань, а саме для них характерна предметна підслідність.

Відповідно до частини 3 статті 261 КПК України слідчим органів державного бюро розслідувань при здійсненні досудового розслідування злочинів будуть підслідні усі кримінальні правопорушення які вчинені вищими посадовцями України, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України. Відповідно, слідчими державного бюро розслідувань будуть розслідуватися і кримінальні правопорушення вчинені працівниками органів прокуратури, які не пов'язані з корупційними діяннями. Тому виникає необхідність створення процесуально незалежного підрозділу в системі органів прокуратури щоб виключити вплив на хід розслідування даної категорії справ, оскільки процесуальне керівництво може здійснювати лише прокурор.

При створенні в системі органів прокуратури нових структурних підрозділів, що будуть здійснювати процесуальне керівництво у кри-

мінальних проваджень, які розслідуються слідчими державного бюро розслідувань, вважаємо за доречним, перейняти досвід створення та діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Насамперед, це має бути новий Департамент процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих Державного бюро розслідувань (далі — Департамент) в складі Генеральної прокуратури України на правах самостійного структурного підрозділу до якого будуть входити управління та відділи. На цей Департамент відділи будуть покладатися наступні функції:

- 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Державним бюро розслідувань;

- 2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях.

Також у межах компетенції цього Департаменту повинен бути наявний такий напрямок роботи, як міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

Зважаючи на те, що відповідно до частини 1 статті 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» систему Державного бюро розслідувань складають центральний апарат та територіальні органи, спеціальні підрозділи, а згідно частини 4 цієї статті територіальних підрозділів Державного бюро розслідувань буде сім, юрисдикція яких буде поширюватися на декілька областей, виникає необхідність створення територіальних філій цього Департаменту, які повинні розташовуватися в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління Державного бюро розслідувань.

Керівник Департаменту повинен підпорядковуватися безпосередньо Генеральному прокурору. А заступники керівника Департаменту, керівники управлінь, відділів та їх заступники, керівники територіальних відділів та їх заступники повинні напряму підпорядковуватися керівнику Департаменту. Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники не мають права давати вказівки прокурорам Департаменту та їх територіальним відділам і здійснювати інші дії, які прямо стосуються реалізації прокурорами цього Департаменту повноважень.

Заміщення усіх посад в цьому Департаменті та його територіальних відділах повинні відбуватися на конкурсній основі. При чому доречно було щоб для конкурсу на заміщення посад як керівника Департаменту було створено конкурсну комісію з числа членів, які будуть обиратися Радою прокурорів, Верховною радою України, як це передбачено для обрання керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Але слід відмітити, що було б позитивним, як би до складу цієї конкурсної комісії входили і представники громад-

ських організацій, які об'єднують представників різних юридичних професій. Призначати на посаду керівника Департаменту повинен Генеральний прокурор з числа визначених кандидатів цією конкурсною комісією.

Отже, при формуванні кадрового складу Державного бюро розслідувань, потрібно частково реформувати систему органів прокуратури, а саме створити нові структурні підрозділи органів прокуратури, які будуть займатися здійсненням нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Державним бюро розслідувань та підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях. При цьому їх потрібно наділити особливими гарантіями незалежності, адже це все може вплинути на якість роботи Державного бюро розслідувань.

Свида О. Г.

доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ЗАСАДА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

На теперішній час Державне бюро розслідувань (ДБР) лише проходить важливу стадію свого становлення, водночас цілком можна стверджувати, що після завершення цього процесу воно займе одне з провідних місць у системі правоохоронних органів, забезпечуючи відповідно до покладених на ДБР завдань із розслідування вчинених високопосадовцями злочинів у межах функцій, визначених чинним законодавством. Вже із цього можна зробити висновок, що з максимальною вірогідністю з боку таких високопосадовців робитимуться усі спроби, аби перешкодити законній діяльності ДБР щодо притягнення їх до відповідальності. Функціонування ДБР, як і інших державних інститутів, базується на визначених у ст. 3 Закону України «Про ДБР» засадах. І лише неухильне додержання встановлених законодавством засад дозволить ДБР успішно виконувати поставлені перед ним завдання.

У цьому контексті постає на порядок денний необхідність забезпечити належні умови функціонування для цього нового правоохоронного органу, насамперед його незалежність. У статті 3 Закону визначено таку засаду та сформульовано її як «незалежність та пер-